

DE KOEKOEK.

II.

Nu kom ik aan het tweede gedeelte van mijn opstel, nl. aan eenige kleinere mededeelingen over verwante koekoek-soorten, voornamelijk, om te doen zien, dat onder hen zelf-broeders zijn, doch ook parasiet-broeders (d. z. vogels, die andere vogels laten broeden) en ook wel, evenals onze koekoek, nu eens 't eene dan weer 't andere vak uitoefenen.

De *Cuculis tristis* leeft in Bengalen. De inboorlingen noemen het dier *Ban-Kokil*; zij beweren, dat deze koekoek een groot nest bouwt, er twee ovale, witte eieren in legt, en die zelf uitbroeit.

De *Chrysococcyx cupreus* of *auratus* leeft in Zuid- en Midden-Afrika. De Hollandsche naam is *Goudkoekoek* maar de inboorlingen noemen hem *Diedriek*. Levaillant vond 83 maal een ei van den goudkoekoek in het nest van insectenetende vogels. Maar andere berichtgevers deelen mede, dat deze vogel in Oost-Afrika herhaalde malen zelf broedend gevonden werd.

Den *Scythrops novae hollandiae* of *praesagus* noemen wij *Reuzenkoekoek* of *Voorspeller*, omdat zijn geroep, volgens de inboorlingen, regen voerspelt. De vogel leeft in Nieuw-Holland, Nieuw-Guinea, Celebes en de Molukken. De Nieuw-Hollanders noemen hem *Ameas*. Waarschijnlijk laat hij andere vogels broeden. Gould kreeg er ten minste een, dien men door twee andere vogels zag voederen.

Eudynamis nigra is de naam van een vogel, dien de Hindoes *Koal* of *Koetel*, de Maleiers *Koesil*, de Javanen *Toekoe* of *Tsjoele* noemen. Zuid-Azië en de Oost-Indische Archipel is zijn verbreidingsgebied. Deze vogel legt zijne eieren in de nesten van maina's en beo's, doch voornamelijk in die van glanskraaien en krenge-kraaien. Algemeen verbreid is de meening, dat het wijfje het kraaiennest, waarin zij haar ei gelegd heeft, uit de verte in het oog houdt, om te zien, of haar jong er uitgeworpen wordt. Naar het heet, geschiedt dit, zoodra het gevlekte jeugdkleed zich ontwikkeld heeft, omdat de pleegmoeder dan het jegens haar gepleegde bedrog bemerkt; de echte moeder zou dan de zorg voor het nog hulpbehoevende jong overnemen en het voederen, totdat het zich zelf kan redden. Betrouwbare berichtgevers verzekeren echter, dat de kraai de haar opgedrongen taak tot het einde trouw vervult, hoewel het haar bekend is, dat zij een ondergeschoven kind verzorgt. (N.B. Ik heb dit woordelijk overgenomen uit Brehm, en kan niet nalaten op te merken, 1e, dat het eerste verhaal, waarbij de kraai het jong uit het nest zou werpen, volstrekt niet, zonder meer, te verwerpen is, daar kraaien zeer verstandige vogels zijn, en 2e, dat de veronderstelling van Brehm, dat de kraai volkomen bewust zou zijn van het feit, dat zij een ondergeschoven kind verzorgt, eenvoudig belachelijk is: hoe weet een mensch wat een dier in zoo'n geval weet of niet weet; welke vogel kan zich zóó verstaanbaar maken?)

Coccytes glandarius heet in het Hollandsch *Kuifkoekoek*, en leeft in West- en Noord-Afrika, Zuid-West-Azië en Zuid-Europa. Deze vogel legt zijne eieren in nesten van kraaien en eksters.

Coccygus americanus, de *Koelikoe*, *geelbekkoekoek* of *regen-koekoek*, is over de Vereenigde Staten en West-Indië verbreid. De vogel broedt meestal zelf, doch er komen gevallen voor, dat hij een ei in het nest van een anderen vogel legt. Audubon vond in een nest van dezen vogel twee jonge koekoeken, die bijna konden vliegen, 3 andere, die alle in grootte verschilden (de kleinste was pas uit het ei gekropen) en nog twee eieren, waarvan het eene reeds een jong bevatte, het andere versch gelegd was. Hieruit kan men besluiten, dat de regenkoekoek de eieren met langer tusschenpoozen legt, dan andere vogels doen, maar in alle geval moet men er uit besluiten, dat de koelikoe dadelijk gaat broeden, zoodra het eerste ei gelegd is, en broedende de volgende, in dit geval nog 5, eieren legt. Dit is al een zeer vreemde gewoonte. Welke fatsoenlijke vogel doet dat nu! Koekoeken zijn toch rare dieren!

Coccygus mexicanus is de naam van een anderen *Koelikoe*. Hij leeft in Mexico, Midden- en Zuid-Amerika, en doet evenals zijn neef hierboven: hij legt soms zijn eieren in het nest van een anderen vogel.

Coccythrophthalmus dominicus (wat een barbaarschen

naam! voor iemand, die een beetje Grieksch verstaat, beteekent hij: „koekoek-rood-oog-van San Domingo”), de *roodoogkoekoek* of *zwartbekkoekoek*, doet hetzelfde als zijn beide achterneven bovengenoemd.

Saurothera vetula, de hagedisetende koekoek, ook wel *regen-vogel* of *gekke Thomas* genoemd, van Jamaica, broedt zelf.

Centropus is een geslacht met 20 soorten, die alle zelf broeden. *Centropus* beteekent Spoor-voet; de vogels hebben namelijk, evenals onze leeuwerikken, een langen, scherp nagel aan den achterteen. Wij noemen ze daarom *Spoor-koekoeken*. Hun verbreidingsgebied strekt zich uit over Afrika, Zuid-Azië, den Oost-Indischen Archipel, Nieuw-Guinea en Nieuw-Holland. Deze vogels hebben korte vleugels, en leven bij voorkeur vlak bij of op den grond.

Geococcyx californianus, de *Grondkoekoek*, heet naar zijn levenswijze, die dezelfde is als van de Spoorkoeken; ook deze broedt zelf.

Crotophaga's of teekenvreters, leven in tropisch en Zuid-Amerika. Zij eten, behalve allerlei insecten, zeer gaarne de teeken, die zij van de runderen afpikken, en de horzellarven, die zij zelfs uit de huid der runderen halen. De runderen laten dit goedsmoeds toe! Allerszonderlingst is hunne manier van broeden. Verscheidene wijfjes leggen hun eieren in een gemeenschappelijk nest en broeden te-zamen in dat ééne nest! Men vermoedt, dat zij dat doen, omdat ze weinig warmte van zich afgeven, zoodat ze wel genoodzaakt zijn, door tegen elkaar te liggen, zooveel mogelijk warmte te bewaren, of, wil men, weinig warmte verloren te laten gaan. Men vermoedt ook van de koekoeken, die niet zelf broeden, dat dit een van de vele redenen is, waarom zij het broeden aan andere vogels overlaten.

Vraagt men nu: zijn de koekoeken de eenige vogels, die wel eens een ei in een andermans nest leggen? dan moet deze vraag ontkennend beantwoord worden. De honigaanwijzers, of *Indicatoridae*, zoo genoemd, omdat zij door hun eigenaardig geschreeuw, als zij honig eten uit bijen- en wespennesten, den honigzoekenden menschen letterlijk den honig aanwijzen. Zij leven in tropisch Afrika, in Sikkim en in Borneo. Eenige van de 12 soorten broeden zelf, andere soms zelf, soms parasitisch, weer andere zijn uitsluitend parasietbroeders! Deze vogels zijn het naast verwant aan de Toekans of pepervreters en aan de spechten.

III.

En nu mijn derde belofte, nl. om iets te vertellen over het woord *koekoek*.

In bijna alle nieuwere talen vinden we twee namen voor dezen vogel, nl. *gauch* en *koekoek*; deze woorden gaan ongemerkt in elkaar over, vooral in het Duitsch, zooals hieronder zal blijken:

Sanskriet: *kokila*.

Oudgrieksch: *κόκκυξ* (spr. kok-koex).

Middel- en Nieuw-Grieksch: *κοῦκο* (spr. koeko).

Latijn: *cuculus* of *cucullus* (spr. koekoeloes, en van nu af spreke men alle u's als oe uit).

Fransch: *coucou*.

Italiaansch: *cucco*, *cuccolo*,

cuculo, *cocolo*, *cucoglio*,

Spaansch: *cuco*, *cucillo*.

Portugeesch: *cuco*.

Keltisch, *cóg*, *cuach*.

Engelsch: *cuckoo*.

Slavisch: *kukawka*, *kukava*,

kukavica.

Lettisch: *geguzé*,

Estonisch: *dseguzé*,

Littauisch: *kätko*.

Oudhoogduitsch: *couh*, *gouh*, *gauch*, stellig een nabootsing van (koe) „koek”, let maar op, hoe dit woord langzaam in koekoek verandert; g spreke men steeds uit als de Deutsche g in gut.

Middelhoogduitsch: *gouch*. Nederduitsch: *gök* (vergelijk dit met het Keltische *cóg*!).

Hoogduitsch: *gauch*, *goch*, *gauche*, *gaue*, *guch*.

Middel-nederlandsch: *goec*, *guich*, Angelsaksisch: *gēak*.

Oudengelsch: *geke*.

Noordengelsch: *gawk*.

Oudnoorsch: *gaurk*.

Noorsch: *gawk*.

Zweedsch: *gök*.

Deenssch: *gjög*.

In de 15e eeuw vindt men in het Duitsch ook *gutzgauch*, d. i. „de roepende *gauch*, en *vogel gauckr*, verder in de 16e en 17e eeuw, de langzame wijzigingen *guggauch*, *gukgouch*, *guckauch*, *guckguck*, *guckuck*, en eindelijk *kuckuck*.

Nederlandsch: *koekoek*.

Duitsche dichters gebruiken nog wel het woord *gauch*, waarop zij dan rijmen met auch, Hauch, Strauch.

De *koekoek* geldt als voorjaarsbode: hij zal den koekoek niet meer hooren = hij zal het voorjaar niet meer beleven; dit spreekwoordelijk gezegde vindt men ook in het Fransch en in het Duitsch.

Uhland zingt ook in zijn *Mailied*:

„Der Kuckuck mit seinem Schreien
Macht frühlich Jedermann.

De roep van den *koekoek* heeft waarzeggende kracht: men laat zijn handelingen door zijn geschreeuw leiden; een meisje vraagt den koekoek over hoeveel jaren zij trouwen zal; ouden van dagen vragen den koekoek, hoe lang zij nog zullen leven. Voor die meisjes is het zeer aangenaam als de koekoek maar drie keer roept, voor de ouden van dagen niet aangenaam! Omgekeerd is het voor de meisjes om er van te schrikken en voor de ouden van dagen om alle bijgeloof op zijde te zetten, als de koekoek negenenvertig maal roept, zooals ik eens te Tegelen bij Venlo telde, of honderdenzestien maal, zooals ik wel eens van een natuuronderzoeker gelezen heb!

Zijn *eentoonig* gezang geeft ook aanleiding tot vergelijkingen: 't is alles koekoek-éénzang (Duitsch en Nederlandsch.)

Omdat de *koekoek* niets anders kan schreeuwen is hij dom: spreekwoord: al wordt de koekoek duizend jaar, hij leert toch niets anders dan koekoek (Duitsch).

Een *egoïst* noemt men „een koekoek” (Duitsch).

Voor lieden die *altijd over zich zelf spreken*, die *altijd hun eigen loftrumpet blazen*, ook van lieden, die *zich zelf verraden*, zegt de Duitscher in Bremen: „er ist ein Kuckuck.”

De jonge koekoek is zeer *ondankbaar* jegens zijn pleegouders, hij is spoedig de baas in het nest, rekent alles voor zich en werpt zelfs de jonge broertjes en zusjes uit het nest. Het volk zegt zelfs, dat de jonge koekoek zoo *ondankbaar* is, dat hij ten slotte zelfs zijn pleegmoeder opeet! Vooral van ondankbare kinderen zegt de Duitscher wel eens: hij is een eervergeten koekoek!

De koekoek, vooral de jonge, de pure *egoïst*, is zeer *naijverig* op zijn nestgenooten: spreekwoord: de koekoek kan de nachtegaal niet lijdén.

De jonge koekoek *hoort in 't nest niet thuis*, is een vreemde eend in 't bijt: in de Nibelungen, het bekende oud-Duitsche heldendicht, wordt *gauch* gebruikt voor *bastaard*.

De koekoek is *lui*, heet 't in de zestiende eeuw in Duitschland, van daar een fabel, dat de koekoek, als hij wegtrekt, gaat zitten op de schouders van een vrouw.

De koekoek is de prediker in het bosch; de hop, die den koekoek nabootst, hoep-hoep schreeuwt, is zijn koster of knecht. De hop wordt daarom *koekoekskoster* genoemd of *koekoeksknecht*. De hop heeft een mooi pakje aan, daarom heet een lakei in het Duitsch spottenderwijs ook koekoeksknecht. Door een verwarring wordt in Nederduitsche streken een koster ook wel eens *koekoek* genoemd.

Een koekoek hoort men wel, maar ziet men zelden: in het Italiaansch is *cuculiare* het geroep van een koekoek nabootsen, maar ook iemand voor den gek houden, iemand nitalchen.

Koekoek is een heerlijk woord, om niet *duivel* te zeggen: de koekoek hale je!, dat mag je de koekoek!, wat koekoek is dat!, loop naar de koekoek!, te koekoek!, of om niet *bliksem* te zeggen: ik begrijp er geen koekoek van!

Den koekoek hoort men wel, maar ziet men niet: de Franschen zeggen *jouer à coucou* of *faire coucou* voor verstopperij spelen.

De koekoek is een gemeene vogel, hij belast een ander met de opvoeding van zijn kroost: *κόκκις* was bij de Grieken een scheldnaam, zooveel als *schurk*.

Ook *gauch* wordt in het Duitsch gebruikt voor een schelm, bedrieger, lafaard, lafbek, hals, onnoozele, melkmuil, kwast, dwaas, zot en gek.

Ook *gawk* wordt in het Engelsch gebruikt voor kwast, kwibus en gek.

Ook *goec* en *guich* beteekent in het Middelnederlandsch: gek, zot, dwaas.

Koekoek is de naam van een koekoeksklok (in alle moderne talen).

Koekoek is de naam van een fluitje, kinderspeelgoed, dat dien klank nabootst (in alle moderne talen).

Koekoek heet eene inrichting aan de buitenzijde van een venster, waardoor wel licht van boven naar binnen kan

dringen, maar die verhindert, dat men van binnen naar buiten kan zien.

Koekoeken zijn houten wervels, waarmee men de vensters van binnen kan sluiten.

Koekoek is ook een klein dakvenster.

Kuckuck zeggen de Duitsche matrozen voor een slonsje of dievenlantaartje.

Coucou noemt een Parijzenaar een slecht rijtuig of een kleine omnibus.

Koekoekszeep of Tartaarsche zeep heet in Siberië de in stukjes gesneden wortel van *Lychnis chaledonica*, een soort koekoeksbloem, waarmee men wascht, evenals bij ons gewassen wordt met de stukjes van den wortel van *Saponaria Vaccaria*, het zeepkruid.

Koekoeksspeeksel, *koekoeksspog*, *kuckucksspeichel*, *crachat de coucou* = lenteschuim, het schuim, dat de larven van de schuimcicaden omringt.

Bran de coucou (= drek van koekoek) = een soort hars in Normandië.

Gesteenten die naar den koekoek heeten.

Kuckucksschiefer = grauwe schiefer of lei.

Kuckucksstein = hetzelfde.

Planten die naar den koekoek genoemd zijn.

Cuculus = *Ajuga pyramidalis*.

Panis cuculi = *Oxalis Acetosella*.

Fleur de coucou = *Lychnis Flos cuculi*.

= *Narcissus Pseudonarcissus*.

Pain de coucou = *Oxalis Acetosella*.

= *Primula veris*.

Coucou = *Fragaria vesca*, aardbei, die veel bloeit, maar geen vruchten draagt.

Coucoumelle = *Primula veris*.

= *Hydrocotyle vulgaris*.

= 3 soorten van plaatpaddestoelen.

Guichelheil

Guichelkruid = *Anagallis arvensis*.

Guichheil

Koekoeksbloem = *Lychnis Flos cuculi*.

= *Cardamine pratensis*.

= *Orchis maculata*.

Koekoeksbrood } = Alle soorten van *Oxalis*, inzonderheid *Oxalis*

Acetosella.

Koekoeksklaver }

Koekoekskloek = ?

Koekoeksplant = *Lychnis Flos cuculi*.

Gauchampfer = *Oxalis Acetosella*.

Gauchbart = *Tragopogon pratensis*.

Gauchblume = *Cardamine pratensis*.

= *Orchis militaris*.

= *Lychnis Flos cuculi*.

= *Nasturtium pratense*.

= *Nasturtium officinale*.

= *Ajuga reptans*.

= *Anemone*, alle soorten.

Gauchbrot = *Tragopogon pratensis*.

Gauchhafer = *Avena fatua*.

Gauchheil = *Anagallis arvensis*.

Gauchklee = *Oxalis Acetosella*.

Gespreukelter Kuckuck = *Orchis maculata*.

Blauer Kuckuck = *Orchis morio*.

Kuckuck = *Anacamptis pyramidalis*.

Kuckucksblume = Alle *Orchis*-soorten, inzonderheid *Orchis latifolia*.

= *Lychnis Flos cuculi*.

= *Platanthera bifolia*:

Kuckucksbrot

Kuckucksklee } = *Oxalis Acetosella*.

Kuckuckskohl

Kuckucks'ichtnelke } = *Lychnis Flos cuculi*.

Kuckucksnägelein } =

Kuckucksnelke } =

Kuckuckssalat = *Oxalis acetosella*.

Kuckucksschaumkraut = *Cardamine pratensis*.

Kuckucksspeichel = *Lychnis Flos cuculi*.

= *Anemone*, alle soorten.

Cuckooflower = *Lychnis Flos cuculi*.

= *Nasturtium pratense*.

= *Ajuga reptans*.

= *Anemone*, alle soorten.

Cuckoosrovel = *Oxalis Acetosella*.

Diernamen afgeleid van koekoek.

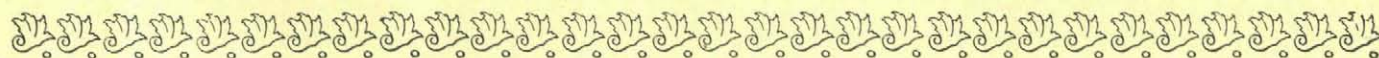
Koekoeksbij } bijen en hommels, die in nesten van andere
Koekoekshonnel } bijen en hommels hunne eieren deponeeren,
behoorende tot de groepen der *Psithyrina*
Melectina en *Stelina*.

Koekoeksvieren = de sperwer, *Accipiter nisus*, bij Haarlem.
Kackuck = *Leucoma salicis*, de satijnvlinder.
Kuckucksamme = *Sylvia sylvia*, de grasmusch.
Kuckucksammer = *Accentor modularis*, de basterdnachtegaal.
Kuckucksbiene = zie koekoeksbij en koekoekshommel.
Kuckucksfliege = koekoeksvlieg = ?.
Kuckucksknecht { = *Upupa epops*, de hop.
Kuckucksküster {
Kuckucksringlein = eieren van *Bombyx neustria*, ringelrups.

Cuch = *Ophidium barbatum*, op de Balearen, een soort van zeevisch, verwant aan onze zandaal.
Cucco = *Ophichthys coctus*, in Taranto, een soort zee-paling.
 „ = *Uranoscopus scaber*, in Sardinië, onze hemelkijker (visch).
Cuccu = *Trigla pini*, in Sicilië, een zeevisch, verwant aan onze kleine poot.

Arnhem, 15 Mei 1900.

A. C. OUDEMANS.

Vragen en Korte Mededeelingen.

Amsterdamsche Entomologische Club.

Op Zaterdag 19 Mei 1900 hield de A. E. C. hare 8ste bijeenkomst, onder voorzitterschap van dr. J. Th. Oudemans, des avonds te 8 uur in Zeemanshoop. Aanwezig 18 leden.

Als nieuw lid begroet de voorzitter den heer P. B. Moll, die zich bij de vereeniging heeft aangesloten.

De heer De Meijere deelt een en ander mede over het muggengeslacht *Anopheles*, de veelbesproken verspreiders van malaria; de inlandsche soorten worden ter bezichtiging gesteld en gewezen wordt op de verschillen met het geslacht *Culex*, waartoe de gewone steekmug behoort. Verder handelt hij nog over de Tsetse-vlieg, *Glossina morsitans*, en over het sluipwespengeslacht *Praon*, dat in bladluizen leeft en onder zijn slachtoffer een cocon spint (zie „De Ned. Insecten”, fig. 406); voorwerpen verduidelijken het gesprokene.

De heer Oudemans laat eene groote serie voorwerpen zien van *Orrhodia erythrocephala*, beginnend met volkomen typische exemplaren en eindigend met de sterkst uitgesproken voorwerpen der var. *glabra*. Zij werden uit het ei gekweekt.

De heer Docters van Leeuwen spreekt over en vertoont de gallen van: *Trigonaspis renum-megaptera*, *Dryophanta divisa-verrucosa*, *Dryophanta folii-taschenbergi*, *Andricus sieboldi-testaceipes* — alle soorten met wisselgeneratie — en *Andricus albopunctatus*, waarvan alleen eene agame generatie bekend is.

De heer van Niekerken laat eenige zeldzame Coleoptera rondgaan, benevens twee wespennestjes, die blijkbaar door *Polistes gallica* vervaardigd zijn. Het eene daarvan werd in België gevonden, doch het andere op Nederlandsch grondgebied, nl. in Zuid-Limburg, bij Geulem. Ofschoon het wel te verwachten was, dat de soort daar zou voorkomen, is het toch voor het eerst, dat zij er werkelijk gevonden is.

De heer Jaspers vertoont een hommelnest, een in sterk gemutileerden staat aangetroffen voorwerp van *Prionus coriarius*, ruim 100 sluipwespjes uit één pop van *Vanessa atalanta*, Phryganiden, die groote gelijkenis vertoonen met de bloeiwijze eener op de plaats van haar voorkomen aanwezige *Carex*-soort, eierleggende kakkerlakken en nog enkele andere zaken meer.

De heer Boon brengt eene aan de aanwezigen onbekende spanrups ter tafel, die later een ex. van *Angerona prunaria* leverde, gallen op wilg, waaruit later *Sesia formicaeformis* voor den dag kwam, *Xanthia*-rupsen, *Emus hirtus*, uiteenlopende voorwerpen van *Pieris napi* en de geheele ontwikkeling met „vreetstukken” van *Saperda populnea*.

Iets over den honigvogel (Deel V, blz. 83).

Tot de meer dan 6000 soorten tellende groep der zangvogels, *Coracornithes*, behoort een kleinere groep, die der spechtvogels, *Pici*, sterk 500 soorten. Hiertoe rekent men de u zeker wel bekende spechten, *Picinae*, draaihalzen, *Jynghinae*, en toekans of pepervreters, *Rhamphastidae*, maar ook nog de baardvogels, *Capitonidae*, en eindelijk de honigaanwijzers of honigkoekoeken, *Indicatoridae*, ± 15 soorten in getal.

De honigaanwijzers zijn het naast verwant aan de spechten en baardvogels.

Zij bewonen geheel Afrika, behalve het noordelijkste gedeelte, en behalve Madagascari, en verder Sikkim (Achter-Indië) en Borneo. Wat vreemd, niet waar? Waarom nu ook niet Arabië, Perzië en Voor-Indië?

Zij vangen bijen, maar zijn vooral verzot op de larven der insecten, van honigeten is geen sprake! Ook dooden zij soms kleine vogels.

Eenige soorten leggen, evenals de Europeesche koekoek, hunne eieren het liefst in een andermans nest.

Zoodra een honigaanwijzer een nest van een bij, of wesp, ontdekt heeft, geeft hij door zijn eigenaardig geschreeuw (zij fluiten niet) lucht aan zijn eetlustig gevoel. Den menschen is hij daardoor een bijna zekere aanwijzer van een bijen- of wespennest, niet altijd van honig, want ten eerste zijn er vele bijen en wespen, die geen honig verzamelen, en ten tweede schreeuwen de honigaanwijzers ook, als ze voor hen vreemde of angstaanjagende voorwerpen zien, bijv. een leeuw, of een buffel, of in Sikkim een olifant, of een tijger! Als je dan een honigaanwijzer volgt, ben je voor je plezier uit!

De honigaanwijzers hebben allerlei kleuren, zelfs met fraaie metaalgans. Die van Zuid-Afrika, *Indicator Sparrmanni*, is echter grauwbrown.

Van de Zuid-Afrikaansche soort nu wordt verteld, dat hij menschen, die gewoon zijn honig te zoeken, en die dus sterk naar honig reiken, volgt, omzwermt, en zelfs vooruitvliegt, zeker als ze zijn, dat die menschen de raten, die geen honig maar larven bevatten, laten liggen. Zoo gebeurt het vaak, dat bij dat vooruitvliegen de honigaanwijzers ontdekkers worden van een nieuw nest, waarop ze natuurlijk beginnen te schreeuwen. Daardoor worden de menschen nu werkelijk opmerkzamer, en geven — ook werkelijk dankbaar — larven bevattende raten aan de honigaanwijzers. Tusschen de honigzoekers en de honigaanwijzers is nu langzamerhand een samenleving — eene symbiose — ontstaan en beide partijen trekken nut uit dit verbond. Over symbiose tusschen menschen en dieren, dieren onderling en tusschen dieren en planten zoude men wel boekdeelen vol kunnen schrijven!

Honigvogeltjes zijn geheel andere dieren.

A. C. O.

Een kat een ellendig dier? (Deel V, blz. 91).

Wel, wel, wat gaat u te keer over de katten? Is dat nu de natuur liefhebben? Een kat is evenmin schijnheilig, als gijzelven. De kat moet leven, en eet het liefst vogeltjes. Hebt gij ook niet een lievelingskost? Waarom dan een kat de zijne te misgunnen. Wees niet zoo wangunstig en zwartgallig, maar indien ge niet wilt hebben, dat een kat uw (?) vogeltjes opeet, neem dan uw maatregelen. Er zijn er genoeg. Denk nu niet, dat ik weekhartig ben, of met een poes in den schoot zit te dommelen: ik bezit geen poes, maar laat aan de katten evengoed recht wedervaren, als een vogel zijne insecten opeten, en als een mol aardwormen verslinden. Elk dier heeft zijn nut in de schepping. En wees maar niet bang, al mocht het aantal katten door een of anderen uitwendigen invloed vermeerderen, de natuur zorgt er voor, dat het aantal vogels ook vermeerdert, deels om de katten tot voedsel te verstrekken, deels om voor den landbouw (sic!) nuttig te zijn.

A. C. O.

De roode uitwas op planten (Deel V, blz. 92)

waren gallen, veroorzaakt door *Eriophyes* (*Phytoptus*), eene soort mijten. Van deze *Eriophyidae* zijn reeds pl.m. 300 bekend, terwijl reeds pl.m. 1000 *Eriophyes-gallen* beschreven zijn.

Arnhem.

A. C. O.